

Nr 34.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443), dels ock i ämnet väckt motion.

Genom en den 14 mars 1952 dagtecknad proposition, nr 139, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443).

Härigenom förordnas, att 15 § epidemilagen den 19 juni 1919¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

15 §.

(Föreslagen lydelse:)

15 §.

Hälsovårdsnämnderna i — — — synpunkt tillfredsställande.

Då inom hälsovårdsområde inträffat fall av pest, som icke införts till området, eller, sedan kolera utbrutit, fall av sjukdomen inträffat utanför de första fallens omgivning, eller smittkoppor eller fläckfeber uppträder epidemiskt, skall hälsovårdsnämnden vid luftfartygs avgång till annan ort vaka över att luftfartyget grundligt rengöres, särskilt de delar, som äro utsatta för smitta, att passagerare och besättning underkastas läkarundersökning, att personer, som visa symtom eller misstänkas föra smitta av sjukdomen, icke tagas ombord, att personliga tillhörigheter icke tagas om-

¹ Senaste lydelse, se SFS 1938: 562.

bord, därest de icke äro i tillfredsställande rent skick, samt att vid pest råttor utrotas, om sådana finnas ombord.

Rörande ytterligare — — — förordnar Konungen.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom andra kammaren väckt motion, nr 574, av herr *Huss*. I motionen har hemställts, "att riksdagen måtte besluta att bland de i 2 § 1 mom. epidemilagen den 19 juni 1919 upptagna sjukdomarna även skall nämnas gula febern".

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda lagförslaget, ävensom i fråga om de skäl, som motionären åberopat till stöd för sitt yrkande, får utskottet, i den mån redogörelse för skälen ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionen.

Av fjärde världshälsovårdsförsamlingen antagna internationella hälsovårdsbestämmelser.

Den 25 maj 1951 antog fjärde världshälsovårdsförsamlingen internationella hälsovårdsbestämmelser. Dessa föreskrifter äsyfta att förhindra spridningen länders emellan av vissa smittsamma sjukdomar och ersätta olika äldre internationella föreskrifter i ämnet. Hälsovårdsbestämmelserna äro uppdelade i tio delar med tillsammans 115 artiklar, vartill komma vissa bilagor. I del V avhandlas i särskilda kapitel de speciella föreskrifterna för de sex olika karantänssjukdomarna: pest, kolera, gula febern, smittkoppor, fläckfeber och återfallsfeber.

Över bestämmelserna avgåvos efter remiss yttranden av bl. a. *medicinalstyrelsen*, som anförde följande om bestämmelsernas allmänna innehåll:

"Bestämmelserna bestå av såväl allmänna som speciella föreskrifter. Dessa senare röra till stor del de sex svåra smittsjukdomarna pest, kolera, gula febern, smittkoppor, fläckfeber och återfallsfeber, vilka i bestämmelserna sammanfattande kallas karantänssjukdomar.

På grund av vårt lands geografiska läge och de för spridning av karantänssjukdomarna i allmänhet mindre gynnsamma klimatiska förhållandena sakna åtskilliga av bestämmelserna betydelse för flertalet svenskar. I första hand gäller detta de utförliga speciella föreskrifterna om åtgärder vid pest, kolera och gula febern. Med tanke på den svenska sjöfarten och flygtrafiken, vilka numera om-

fatta alla delar av världen, samt de många svenskar, som resa till främmande land, äro likväl internationella bestämmelser som de föreliggande av stor betydelse även för oss. Ett svenskt ställningstagande till de olika detaljbestämmelserna är därför nödvändigt.”

Styrelsen föreslog, att från svensk sida icke anmäldes reservation mot någon av de föreliggande bestämmelserna i vad avsåge deras sakliga innehåll eller deras utformning.

I *propositionen nr 138* till innevarande års riksdag föreslås, att Sverige skall biträda förevarande av fjärde världshälsovårdsförsamlingen antagna internationella hälsovårdsbestämmelser. I anslutning härtill föreslås vidare, att i Sverige uppkommande kostnader för i bestämmelserna omförmälda hälsovårdsundersökningar skola bestridas av statsmedel.

Utskottet har denna dag i *utlåtande nr 33* i anledning av *propositionen nr 138*, såvitt *propositionen* hänvisats till lagutskott, hemställt, att riksdagen måtte biträda de internationella hälsovårdsbestämmelserna.

Författningsändringar i anledning av konventionen.

Föreliggande internationella hälsovårdsbestämmelser överensstämma i huvudsak med vad som redan gäller för Sveriges vidkommande och som finnes upptaget i *epidemilagen den 19 juni 1919* samt den med stöd av nämnda lag utfärdade *karantänskungörelsen den 4 maj 1934 (nr 142)* samt *kungörelserna den 4 maj 1934 (nr 143) om rättutrotning å fartyg* och *den 31 augusti 1938 (nr 563) om sanitär kontroll över luftfarten*.

Enligt 2 § 1 mom. *epidemilagen* föreligger anmälningsplikt inom varje hushåll vid sjukdomsfall av pest, kolera, smittkoppor, fläckfeber, nervfeber, paratyfus, scharlakansfeber, difteri, akut barnförlamning, smittsam hjärnfeber eller rödsot. Anmälan skall, där läkare icke tillkallats, göras till vederbörande tjänsteläkare eller ock i stad till hälsovårdsnämnden och på landet till hälsovårdsnämndens ordförande eller någon av hälsovårdsnämndens ledamöter eller landsfiskalen i orten eller pastor i församlingen. Skyldighet att göra anmälan till hälsovårdsnämnden åvilar vidare varje läkare, som vid undersökning eller behandling iakttagit någon av förevarande sjukdomar. Har någon av läkare förklarats behäftad med sådan sjukdom, som i 2 § 1 mom. omförmäles, skall hälsovårdsnämnden tillse, att den sjuke ofödröjligen erhåller vård å för ändamålet avsedd sjukvårdsinrättning, såvida icke nödig vård på enskild bekostnad beredes honom och de därvid mot smittas spridning vidtagna åtgärder äro av beskaffenhet att kunna av nämnden godkännas, eller ock med läkares intyg styrkes,

att den sjuke icke utan fara för livet kan förflyttas. Person, som inom epidemidistriktet insjuknat i nu nämnd sjukdom, åtnjuter kostnadsfritt vård och underhåll i allmänt rum å epidemisjukhus och å sådan tillfällig sjukvårdslokal, som förut nämnts. Även den, som intagits å epidemisjukhus eller å tillfällig sjukvårdslokal, därför att han misstänkes vara behäftad med sjukdom av ifrågavarande slag, eller utan att vara sjuk likväl av läkare misstänkes föra smitta av sådan sjukdom, är berättigad att kostnadsfritt åtnjuta underhåll i allmänt rum å sjukvårdsinrättningen under den tid han är intagen därstädes. Kostnaden för vård och underhåll, som nu nämnts, gäldas av epidemidistriktet.

I 14 § epidemilagen stadgas, att för att hindra införande i riket av de smittsamma sjukdomar, som avses i lagen, skola de i denna meddelade föreskrifterna gälla i tillämpliga delar. Om de åtgärder, som härutöver erfordras för att hindra att smittsamma sjukdomar införas i landet, äger enligt samma paragraf Konungen förordna.

15 § epidemilagen upptager bestämmelser, som åsyfta att hindra att vissa smittsamma sjukdomar spridas från Sverige till utlandet. I första stycket åläggas sålunda hälsovårdsnämnderna bl. a. att vaka över att personer, som misstänkas föra smitta av pest, kolera, smittkoppor och fläckfeber, icke tagas ombord på fartyg, ävensom att handelsvaror och andra föremål, som kunna antagas medföra smitta av sådan sjukdom, ej utföras. — Andra stycket innehåller vissa föreskrifter om vad hälsovårdsnämnd skall iakttaga vid luftfartygs avgång till annan ort, då inom nämndens område inträffat fall av pest, som icke införts till området, eller av kolera utanför de första fallens omgivning, eller då smittkoppor eller fläckfeber uppträder epidemiskt. Bl. a. stadgas, att nämnden i sådant fall skall vaka över att luftfartyget grundligt rengöres. Enligt paragrafens tredje stycke förordnar Konungen rörande ytterligare åtgärder till förhindande av smittsamma sjukdomars spridning till utlandet. De båda sista styckena i 15 § tillfogades 1938 i samband med Sveriges anslutning till 1933 års hälsovårdskonvention beträffande luftfarten.

I sitt ovan berörda yttrande över konventionen anförde *medicinalstyrelsen*, att Sveriges anslutning till bestämmelserna förutsatte vissa författningsändringar, däribland omarbetning av 15 § epidemilagen, som stode i mindre god överensstämmelse med konventionen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund, har i förevarande proposition anført bl. a. följande:

”I sitt yttrande över de internationella bestämmelserna framhåller *medicinalstyrelsen* att 15 § i epidemilagen står i mindre god överensstämmelse med dem. En jämförelse med bestämmelserna, vilka i svensk översättning äro intagna i en bilaga till det vid propositionen nr 138 fogade statsrådsprotokollet, torde utvisa, att detta påpekande närmast avser paragrafens andra stycke, där bestämmelser

om rengöring av luftfartyg icke har någon motsvarighet i art. 30 i konventionen, vilken behandlar sanitära åtgärder vid avresa. 15 § andra stycket skulle alltså behöva jämkas på denna punkt. De förhållanden, som upptagas i detta stycke, synas emellertid vara av så speciell art, att de böra kunna regleras i administrativ ordning med stöd av stadgandet i paragrafens tredje stycke. Visserligen kan en sådan reglering icke gälla de åtgärder, som erfordras för att hindra smittspridning genom luftfartyg i inrikes trafik, men eventuellt erforderliga föreskrifter härom torde icke behöva fastslås i lag.

På anförda skäl vill jag förorda, att 15 § andra stycket epidemilagen får utgå ur lagen och ersättas med föreskrifter i kungörelsen den 31 augusti 1938 om sanitär kontroll över luftfarten eller i författning, som träder i stället för denna kungörelse. Ifrågavarande ändring av epidemilagen bör träda i kraft samtidigt som dessa nya föreskrifter. Då som nyss nämnts en allmän översyn av de med stöd av 14 och 15 §§ epidemilagen utfärdade bestämmelserna måste ske i detta sammanhang, kan icke nu avgöras när de nya föreskrifterna kunna träda i tillämpning. Det torde därför få överlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma tidpunkten även för lagändringens ikraftträdande.”

Motionen II: 574.

Den begränsning av anmälningsplikt vid epidemiska sjukdomsfall, som innehålles i 2 § 1 mom. epidemilagen, upptogs till behandling av *medicinalstyrelsen* i dess *skrivelse den 30 september 1951* till Kungl. Maj:t med förslag till lag om ändring i epidemilagen m. m. I samband med att styrelsen i skrivelsen berörde olägenheter, som skulle vara förenade med det i lagen nu föreskrivna anmälningsförfarandet m. m., diskuterades även omfattningen av den stadgade anmälningsplikten. Styrelsen anförde härutinnan bl. a. följande:

Anmälningsplikten bör i första hand gälla i fråga om de sjukdomar, varå epidemilagen för närvarande äger tillämpning. Dock bör undantag kunna göras för sjukdom, som uppträder i mycket stort antal fall och som samtidigt prövas vara av lindrig karaktär. Som exempel härpå kan anföras rödsot. Som en framkomlig väg att i dylika fall lindra bördan av individuella anmälningar föreslår medicinalstyrelsen en tillfällig dispensrätt för medicinalstyrelsen.

Anmälningsplikten bör vidare omfatta de sjukdomar, för vilka sådan föreskrivits i medicinalstyrelsens förenämnda cirkulär, nämligen epidemisk dyspepsi hos späda barn (MF 180/1945), epidemisk gulsot (MF 94/1942), malaria (MF 89/1924), rots (MF 82/1943), tularemi (MF 92/1931) samt vissa former av meningo-encefalit (MF 65/1946). Beträffande dessa sjukdomars natur och uppträdande hänvisas till cirkulären.

Härutöver vill medicinalstyrelsen föreslå, att anmälningsplikt införes för gula febern, mjältbrand och papegojsjuka (psittakos). Dessa tre sjukdomar tillhör de internationellt uppmärksammade och måste för övrigt tillmätas sådan vikt, att epidemilagen bör äga tillämpning å dem. — — — — —

Vissa av de sjukdomar, varå epidemilagen äger tillämpning, är av den svåra

art, att det jämlikt § 59 mom. 6 allmänna läkarinstruktionen stadgats skyldighet för envar läkare att genast underrätta förste provinsialläkaren. Denne har i sin tur jämlikt § 10 mom. 3 skyldighet att ofördröjligen genom telegram underrätta medicinalstyrelsen. Denna skyldighet gäller beträffande pest, kolera, smittkoppor, fläckfeber och återfallsfeber.

I princip bör denna extraordinära anmälningsskyldighet bibehållas även efter den omläggning av anmälningsförfarandet, som medicinalstyrelsens förslag innebär. Denna skyndsamma anmälan skall alltid göras vid sidan av den ordinarie, som främst tjänar statistiskt ändamål. Angeläget är, att skyndsamma anmälan sker även vid misstänkta fall av respektive sjukdom — ordinarie anmälan gäller allenast konstaterade fall. Medicinalstyrelsen föreslår i övrigt endast de ändringarna i nu gällande ordning, att även anmälan till förste provinsialläkaren skall göras ofördröjligen medelst telefon eller telegram samt att anmälan jämväl skall ske vid fall av gula febern.

Medicinalstyrelsen anför vidare i berörda skrivelse om gula febern följande:

Gula febern är en virussjukdom, som överförs med vissa myggarter, framför allt *Aedes ægypti*. Den förekommer inom stora delar av de tropiska och subtropiska regionerna. Sjukdomen orsakar alltjämt stora förluster i människoliv och är därför föremål för stort intresse. Såväl tidigare internationella sanitära konventioner som de nya internationella föreskrifter, som nyligen antagits av världshälsovårdsorganisationen (WHO), anger en mängd åtgärder mot sjukdomens spridning till områden utanför de infekterade zonerna.

Sjukdomen kan karakteriseras som en allmän blodförgiftning med svåra skador på livsviktiga organ, bl. a. levern och njurarna. Dödligheten är stor.

Sjukdomen förekommer icke i Sverige, och förutsättningar för dess spridning till personer inom landet synes knappast föreligga. Det är emellertid väl tänkbart att svenska läkare och hälsovårdsmyndigheter kan behöva taga befattning med fall av gula febern, som anländer hit med flyg. Dessa fall kan vid ankomsten till riket befinna sig i inkubationsstadiet (6 dagar) eller ha en redan utbruten sjukdom. Sådana fall måste omhändertagas och isoleras, vilket icke lämpligen kan ske annat än på epidemivårdsinrättningar. Åtgärder för att förhindra deras vidaretransport till andra territorier där förutsättningar för spridning av sjukdomen är tillfinnandes torde också enligt internationella överenskommelser åvila svenska hälsovårdsmyndigheter.

Sjukdomen tillhör jämte pest, kolera, smittkoppor, fläckfeber och återfallsfeber karantänssjukdomarna, beträffande vilkas bekämpande särskilda internationella överenskommelser finns. Sverige har biträtt dessa överenskommelser. Samtliga karantänssjukdomar utom gula febern är f. n. underkastade bestämmelserna i epidemilagen. Med hänvisning till nu angivna förhållanden synes det lämpligt att jämväl gula febern intages i epidemilagen, trots att sjukdomen icke kan befaras få någon spridning inom landet.

De av medicinalstyrelsen framlagda förslagen äro för närvarande föremål för prövning inom inrikesdepartementet.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen.

Vidkommande den i motionen II: 574 gjorda hemställan att bland de sjukdomar, som nämnas i 2 § 1 mom. epidemilagen, även skall upptagas gula febern, framgår av det ovan anförda, att fråga härom jämte vissa närliggande spörsmål upptagits i medicinalstyrelsens skrivelse den 30 september 1951 med förslag till lag om ändring i epidemilagen m. m. Detta förslag överväges för närvarande inom inrikesdepartementet.

Vid sådant förhållande och då frågan om gula febern — som kan förväntas förekomma i vårt land i endast sällsynta fall — lämpligen bör bedömas i samband med de övriga ifrågasatta kompletteringarna av 2 § 1 mom. epidemilagen, kan utskottet icke tillstyrka motionen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition; samt
- B. att motionen II: 574 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1952.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Sten, Nils Elowsson, Uhlén, fru Svenson*, herrar Bengtson och Ahlberg;

från andra kammaren: herr Hellbacken*, fru Nordgren, fru Johansson i Norrköping*, herr Hagård, fröken Höjer, herrar Huss*, Svensson i Göteborg och Ericsson i Näs*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.